

12-1-1987

การเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนกลุ่มย่อย (Small group tutorial)

ทองจันทร์ หงส์ดารมภ์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjjournal>

Part of the [Medicine and Health Sciences Commons](#)

Recommended Citation

หงส์ดารมภ์, ทองจันทร์ (1987) "การเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนกลุ่มย่อย (Small group tutorial)," *Chulalongkorn Medical Journal*: Vol. 31: Iss. 12, Article 1.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjjournal/vol31/iss12/1>

This Editorial is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn Medical Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนกลุ่มย่อย (Small group tutorial)

ทองจันทร์ หงส์ถาวรภักดิ์**

นับแต่โบราณกาลนักปราชญ์ นักปรัชญาทางการศึกษา และนักวิทยาศาสตร์ทางการศึกษาทุกคนมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้นขึ้นอยู่กับผู้เรียนไม่มีใครในโลกนี้จะสอนอะไรใครได้ ดังนั้นการเรียนการสอนจึงพยายามที่จะจัดให้เน้นที่ “การเรียนรู้” ของผู้เรียนมากกว่า “การสอน” ของครู ครูควรเป็นเพียงผู้นำทางหรือชี้แนะกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจที่จะเรียนเท่านั้น

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ จึงมีผู้คิดหาปรับปรุง วิธีการใหม่ ๆ ขึ้นมา ดังเช่น

1) จัดให้มีการเรียนแบบ เอกัตตภาพ (individualized learning) ซึ่งวิธีการสอนนี้ จะมอบให้ผู้เรียนเป็นคนตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ของตนเองแล้วตนเองจะพยายามเรียนตามความสามารถของตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตนตั้งไว้ ในระหว่างการเรียนนั้นก็จะได้รับการประเมินผลการเรียนตลอดเวลาโดยตนเองเป็นผู้วางวิธีการประเมินร่วมกับครูผู้สอน

2) จัดให้ผู้เรียนทำโครงการอิสระ (project oriented learning) หมายถึงจัดให้ผู้เรียนเลือกโครงการที่จะดำเนินการค้นคว้าหรือ เสาะแสวงหาคำถามของปัญหาด้วยตนเอง โดยครูมิได้มาช่วยคิดหรือแนะนำให้ทำงานอย่างไรอย่างนี้ เมื่อผู้เรียนเลือกโครงการที่จะทำได้แล้ว ก็ดำเนินการด้วยตนเองทำไปจนอาจจะบรรลุผลสำเร็จหรืออาจจะไม่บรรลุผลสำเร็จก็ได้ สิ่งที่พึงประสงค์สำหรับวิธีการสอนนี้ คือ คุณสมบัติหรือลักษณะนิสัยในการคิดเป็น ทำเป็นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ผู้สอนต้องการปลูกฝังในตัวผู้เรียน

3) เน้นการเรียนการสอนที่ให้โอกาสผู้เรียน ซักถาม ได้ตอบและอภิปราย ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง หรือกับผู้

สอนให้มากขึ้น เช่น การเรียนในกลุ่มย่อย การทำสัมมนา การประชุมวิชาการ เป็นต้น

การเรียนการสอนทั้งสามวิธีที่กล่าวมาจะบรรลุผลสำเร็จได้ดี จะต้องเรียนบนพื้นฐานของปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เช่น ในการเรียนรู้แบบเอกัตตภาพ ครูอาจจะกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเห็นปัญหาของสังคม ครอบครัว หรือของผู้ป่วยได้ก่อนแล้วจึงให้ผู้เรียนตั้งจุดมุ่งหมายตามความสนใจของตนเองว่าตนต้องการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาอะไร ส่วนการเรียนโดยอีก 2 วิธีนั้นก็ควรอาศัยปัญหาจริงเป็นฐานในการเรียน จึงจะสามารถกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

โดยทฤษฎีแล้วการเรียนรู้แบบเอกัตตภาพจะเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามอุดมคติทุกประการ แต่ในทางปฏิบัติจริงแล้วจะมีข้อยุ่งยากมาก เช่น

1) การเรียนรู้แบบเอกัตตภาพต้องการครูให้ไปทำงานร่วมกับผู้เรียน 1 คน เท่านั้น ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนแบบนี้แพงมากไม่สามารถหาเงินมาจ้างครูสอนให้ครบจำนวนผู้เรียนทุกคนได้

โรงเรียนแพทย์บางแห่งจึงต้องหันมาใช้คอมพิวเตอร์ ทำหน้าที่เป็นครูสอนแทนโดยเน้นให้ผู้เรียนแก้ปัญหาต่าง ๆ กับคอมพิวเตอร์ที่โปรแกรมไว้แล้ว การเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ (Computer Assisted Instruction = CAI) กำลังแพร่หลายอยู่มากในการเรียนของโรงเรียนแพทย์ในทวีปอเมริกาเหนือและยุโรปบางประเทศ

2) การเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องเวลาที่ครูจะต้องพบกับผู้เรียนได้แต่ก็สร้างปัญหา

* (ปรับปรุงจากปรัชญาการศึกษาของ หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแมคมาสเตอร์ คานาดา)

** หน่วยแพทยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใหม่เกิดขึ้น คือผู้เรียนไม่มีโอกาสพบกับผู้สอนเลยจึงขาดความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ทำให้มีปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์และความสัมพันธ์ทางจิตใจ

3) ความก้าวหน้าของผู้เรียนวัดได้โดยอาศัย การที่ผู้เรียนเรียนจบบรรลุจุดมุ่งหมายเพียงใด ซึ่งการวัดวิธีนี้ต้องอาศัยระบบการวัดที่มีเทคโนโลยีสูง และบางคราวการวัดนี้อาจจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความรวดเร็วในการเรียนรู้ได้ดีมาก แต่ไม่อาจกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งได้

จากข้อยุ่งยากเหล่านี้ โรงเรียนแพทย์แมคมาสเตอร์ (Mc, Master) ของประเทศแคนาดา ได้ทดลองใช้วิธีการเรียนรู้ที่ให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนแต่ละคนเหมือนกับเรียนด้วยตนเองแต่ผู้เดียว (individualized) พบทุกประการ และในขณะเดียวกันก็สามารถจัดปัญหาข้อยุ่งยากดังกล่าวแล้วข้างต้นได้ ระบบการเรียนรู้ที่โรงเรียนแพทย์แมคมาสเตอร์ใช้ในการเรียนการสอนของเขา คือ ระบบการสอนกลุ่มย่อย (group tutorial system)

ระบบการสอนกลุ่มย่อย ที่โรงเรียนแพทย์แมคมาสเตอร์ เขาทำกันอย่างไร

โรงเรียนแพทย์แมคมาสเตอร์ แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 5-6 คน แต่ละกลุ่มเรียนไปด้วยกันเป็นทีม แต่ละคนในกลุ่มจะช่วยกันเรียน ช่วยกันค้นคว้าหาความรู้มาเล่าสู่กันฟัง กลุ่มตั้งวัตถุประสงค์ของการเรียนเอง จัดหาวิธีการเรียนเอง และวัดผลการเรียนเองทั้งสิ้น ครูทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ (facilitator) คล้ายกับเป็นที่ปรึกษา และคอยแนะนำว่าจะไปแสวงหาความรู้ได้ที่ใด เช่นจากศูนย์วิทยบริการ หรือจากห้องสมุดต่าง ๆ เป็นต้น นักศึกษาในกลุ่มจะแบ่งงานกันไปทำ เมื่อทำเสร็จแล้วกลับมาที่กลุ่มมาเล่าและอธิบายให้กลุ่มรับทราบว่าได้เรียนอะไรไป และในขณะเดียวกันก็มาช่วยสอนให้กลุ่มได้เรียนรู้ไปด้วยพร้อมกับการเรียนรู้โดยวิธีนี้จะเป็นการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาจริงที่เกิดขึ้นเป็นฐานในการเรียนทั้งสิ้น โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักศึกษาเห็นปัญหาก่อน

การเรียนเช่นนี้จะทำให้กลุ่มเรียนไปพร้อมกันทั้งกลุ่มเปรียบเสมือนเรียนด้วยตนเองเพียงคนเดียวเหมือนกัน ผิดกันแต่ว่ากลุ่มจะต้องเรียนไปพร้อมกันเป็นทีม

โรงเรียนแพทย์แมคมาสเตอร์ มิได้มีวิธีการสอนระบบการสอนกลุ่มย่อยดังกล่าววิธีเดียวยังมีวิธีอื่นอีกหลายวิธี แต่ส่วนใหญ่จะเป็นวิธีการสอนแบบกลุ่มย่อยวิธีต่าง ๆ และใช้ปัญหาเป็นฐาน

โดยวิธีการสอนระบบการสอนเป็นกลุ่มทำให้โรงเรียนแพทย์แมคมาสเตอร์ สามารถบรรลุผลของการเรียนรู้ที่พึง

ประสงค์หลายอย่าง เช่น

1) นักศึกษามีโอกาสได้อภิปราย ได้เถียง ระหว่างกันและกัน (interpersonal interaction) ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการเรียนรู้ตนเองในฐานะที่เป็นปฏิกชน และสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองในการอภิปรายหรือในการประพฤติปฏิบัติตนในสังคมมากขึ้น

2) นักศึกษาได้เรียนรู้ความรู้พื้นฐานในการแก้ไขปัญหาโดยอาศัยการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งการเรียนรู้นี้จะทำให้นักศึกษาได้เตรียมตัวที่จะทำงานเป็นทีมกับแพทย์ผู้อื่นหรือคนอื่นในทีมสาธารณสุขในอนาคต

3) นักศึกษามีโอกาสได้เรียนรู้จากเพื่อนที่มีภูมิหลังต่าง ๆ กัน ทำให้นักศึกษาสามารถเรียนเรื่องต่าง ๆ ได้หลาย ๆ แนวความคิดและมีความรู้ความเห็นที่กว้างไกลออกไปได้

4) นักศึกษามีโอกาสได้รับทราบการประเมินผลการเรียนและพฤติกรรมของตนเองจากตัวเอง จากเพื่อนและจากครู ได้อย่างดีภายใต้บรรยากาศของมิตรภาพ

5) นักศึกษามีโอกาสที่จะได้รับความเห็นอกเห็นใจและความช่วยเหลือในด้านการสร้างความมั่นคงของอารมณ์ (emotional support) จากเพื่อนและครูในเมื่อชีวิตของตนประสบกับความเปลี่ยนแปลงอย่างไรเหตุหลงภายหลังที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียนแพทย์

บทบาทของครู (tutor) ในระบบการสอนกลุ่มย่อย

ครูควรมีบทบาทหลัก คือ

“เป็นสื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดแก้ไขปัญหา (facilitator) มากกว่าเป็นผู้ให้ความรู้”

ครูควรมีความรู้และทักษะ ดังต่อไปนี้

1) ความรู้และประสบการณ์ทางการแพทย์ นอกเหนือไปจากวิชาที่ตนเองเชี่ยวชาญ เช่น ถ้าตนเองเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา ก็ควรมีความรู้ทางแพทย์ด้วยบ้างเพื่อทำหน้าที่เป็นครูของนักศึกษาแพทย์ (ในกรณีที่ใช้ผู้มีวิชาชีพเป็นครู)

2) รู้เรื่องวัตถุประสงค์การศึกษาของหน่วยการสอน พร้อมกับรู้เรื่องวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแพทยศาสตร์บัณฑิตด้วยอย่างดี ทั้งนี้เพื่อทราบว่าจะแนะนำนักศึกษาให้ไปพบวิทยากรคนใดในด้านใดหรือไปแสวงหาความรู้ที่ห้องสมุดแห่งใดจึงจะเหมาะสมกับหลักสูตร

3) มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ พร้อมกับมีทักษะในการเข้าใจตัวปัญหาและการจัดการกับปัญหา

4) มีความเข้าใจเบื้องต้นในเรื่องพฤติกรรมของกลุ่ม โดยเฉพาะพลวัต (dynamics) ของกลุ่มศึกษาที่กลุ่มร่วมเรียนด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ใช้ในการสอนและทำงานกับกลุ่มย่อย

คุณลักษณะและเจตคติที่สำคัญของครูในระบบการ สอนกลุ่มย่อย

1) ครูจะต้องมอบปัญหาชีวภาพการแพทย์ (bio-medical problems) ให้ยืดหยุ่นและกว้างขวางครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ของปัญหา ได้แก่ เรื่องทางระบาดวิทยาคลินิก (clinical epidemiology) ทางสังคม ทางพฤติกรรมศาสตร์ และทางด้านป้องกัน ของปัญหาชีวภาพการแพทย์นั้น ๆ

ทั้งนี้หมายความว่าครูจะต้องใช้ความคิดและความสนใจของครูในการช่วยให้นักเรียนเกิดบูรณาการ (integrate) การเรียนรู้หลายแง่มุมเข้าด้วยกันทำให้เกิดการเรียนรู้หมดทั้งระบบในเครือข่ายของวิชานั้น

2) ครูต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองและในงานของตนในฐานะที่เป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพ (professional) ว่าตนนั้นมิใช่ผู้เชี่ยวชาญที่จะรู้ทุกสิ่งไปทั้งหมดและจะสามารถตอบคำถามทางวิชาการได้ทุกคำถาม และต้องคิดเสมอว่าตนนั้นจะไม่แย่งเวลาของนักศึกษาที่ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการที่จะพยายามป้อนความรู้ของตนให้กับนักศึกษา

3) ครูต้องมีความสามารถที่จะติดต่อกับนักศึกษาได้ในฐานะปราชญ์ด้วยกัน ครูต้องสนใจในพฤติกรรมของมนุษย์มากกว่าที่จะสนใจเนื้อหาวิชา มีความสามารถที่จะค้นพบความสนใจ ความสามารถ จุดมุ่งหมายและปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษา

4) ครูมีความสนใจในกิจกรรมของนักศึกษา เพื่อที่จะกระตุ้นนักศึกษาให้ทำงานของนักศึกษาให้สำเร็จเท่าที่ศักยภาพของนักศึกษาเองจะอำนวยให้

5) ครูมีความเชื่อมั่นในตนเองที่จะให้คำติชม (feedback) ที่ตรงไปตรงมากับนักศึกษาได้ และต้องสามารถที่จะเผชิญหน้ากับนักศึกษาที่ไม่ทำงานที่เอาเปรียบเพื่อนปล่อยให้เพื่อนทำงานตามลำพัง และผู้ที่หันหน้าหนีปัญหาโดยที่ครูต้องสามารถติดตามช่วยเหลือนักศึกษาให้สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้

6) ครูให้ความนับถือแก่นักศึกษาในฐานะเพื่อนร่วมงาน (colleague) ที่มีความรับผิดชอบสูง โดยที่ครูสามารถเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาได้ แทนที่จะแสดงตนเป็นผู้มีอำนาจเต็มในชั้นเรียน พฤติกรรมของครูชนิดนี้จะทำได้ต่อเมื่อครูมีความสามารถที่จะประเมินตนเองได้อย่างซื่อสัตย์ และสามารถอดทนอดกลั้นต่อคำพูดติชมของนักศึกษาได้

7) ครูต้องมีความรับผิดชอบสูง ซึ่งแสดงออกโดยสัญญาอะไรไปแล้วกับนักศึกษา จะต้องปฏิบัติตาม (keep commitment)

บทบาทของนักศึกษา

ในกลุ่มย่อยที่เป็นอุดมคติ จะเห็นความแตกต่างระหว่างบทบาทของครูและนักเรียนน้อยมาก เป็นความจริงที่ครูมีประสบการณ์มากกว่าและมีภูมิหลังทางคลินิกที่ทำให้ครูสามารถเข้าใจปัญหาได้แม่นยำกว่า แต่ที่แท้จริงแล้ว ครูก็คือนักศึกษาผู้หนึ่งที่กำลังเรียนจากคนอื่นในกลุ่มเช่นเดียวกัน

บทบาทของนักศึกษาในกลุ่มย่อยจะต้องไม่นิ่งเฉย และจะต้องร่วมมือกับนักศึกษาคนอื่น รวมทั้งครูด้วย ในการทำงานที่จะทำให้เกิดบรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ขึ้นภายในกลุ่ม ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาขึ้นอยู่กับการทำงานของกลุ่มทั้งหมด มิใช่เกิดขึ้นจากครู ดังนั้นนักศึกษาทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกันสร้างวัตถุประสงค์ของการศึกษาของกลุ่มขึ้นมา อดเถียงต่อรองกันเพื่อสร้างกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และพร้อมที่จะให้คำติชมอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมาต่อเพื่อนร่วมกลุ่มทุกคนรวมทั้งครูด้วย ทุกคนต้องซื่อสัตย์ต่อกลุ่มโดยทุกคนทำงานที่กลุ่มมอบหมายให้โดยไม่บิดพลิ้ว พร้อมทั้งจะทำงานที่ได้รับมอบหมายมาเสนอต่อกลุ่มในการประชุมกลุ่มนัดถัดไปให้ตรงต่อเวลา

เนื่องจากจุดมุ่งหมายของการเรียนระบบกลุ่มย่อยนี้คือการเรียนการสอนในระหว่างสมาชิกด้วยกันเองในกลุ่ม ดังนั้น สมาชิกของกลุ่มต้องร่วมมือกันทำงานไม่เพียงแต่ชั่วระยะเวลาในชั้นเรียนเท่านั้น ยังต้องร่วมมือกันทำงานนอกเวลาอีกด้วย เพื่อช่วยเหลือเพื่อนที่ยังเรียนอ่อนอยู่ให้เรียนให้ทันเพื่อน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาพร้อมกัน บางคราวนักศึกษาจะพบกันเองในกลุ่มโดยปราศจากครูก็ได้ หรือถึงแม้เมื่อมีครูอยู่ด้วย ครูก็อาจจะมอบหมายให้นักศึกษาค้นคว้าหาหน้าที่เป็นผู้นำดำเนินการเรียนการสอนไปได้โดยวิธีนี้ นักศึกษาสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเป็นผู้นำกลุ่มได้ทั่วทุกคน โดยผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำกลุ่ม

นักศึกษาแพทย์ที่เข้าโรงเรียนแพทย์ใหม่ ๆ ได้รับความเคยชินในการเรียนในระบบแข่งขันมามาก เช่น แข่งกันสอบเข้ามหาวิทยาลัย เป็นต้น ดังนั้นในระยะแรก ๆ ของการเรียนการสอนระบบนี้ อาจต้องใช้เวลาระยะหนึ่งให้นักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง ให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อเพื่อนต่อกลุ่มเสียก่อน จึงจะทำงานร่วมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพได้ ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองให้ยืดหยุ่น และมีความอดทนอดกลั้นต่อภูมิหลังและความสนใจของเพื่อนร่วมกลุ่มที่แตกต่างกัน และพยายามถกเถียงต่อรองกัน เพื่อสร้างวัตถุประสงค์การศึกษา ร่วมกันให้จงได้.